

שמרית גיגי
יואב אינגבר
משה עוזיאל
דר' נדב דגן
סמדר גל
לירז גונן-אללוף

ענת סער
לירון רז
אוסנת קולודני-חיים
ענבל זוסמן
כרמל מיכאלי
יוני אייזן

חגי ח. שבתאי
אריה שפירא
דן גינר
גלי פלד
אלון וילנר
אופיר לוי
שרית ויור

חגי שבתאי, שפירא | עורכי דין

בית תנועת המושבים רחוב לאונרדו דה וינצ'י 19 תל אביב 6473318
ט | 03-5259050 | פ | 03-5259051 | www.hs-law.org | info@hs-law.org

25.07.2022

חוזר משרד 9/22: (אגודות שיתופיות)

עבר פלילי של מועמדים לחברות באגודה

כללי

אגודות שיתופיות רבות רואות חשיבות מיוחדת בקבלת חברים המתאימים לחיי האגודה ולמרקם החיים בה. הדבר בולט במיוחד בישובים כגון קיבוצים, מושבים, הרחבות וישובים קהילתיים.

חוק חדש שנכנס לתוקף לאחרונה מאיים על יכולתן של אגודות לבדוק מידע על עבירות פליליות שביצעו נקלטים או מועמדים. מהחוק עולה שבקשת מידע מנקלט/מועמד או מחבר על עברו הפלילי היא עצמה עבירה פלילית, וממלא תפקיד באגודה שמבקש מידע כזה חשוף לעונש מאסר.

נקדים ונציין כי להערכתנו נדרשים שינויים בפרקטיקה שהייתה מקובלת לפני החוק החדש, אך ניתן, גם במצב המשפטי החדש, להמשיך לבחון את התאמת המועמדים לאגודה ולחיי הקהילה תוך קבלת מידע חשוב לצורך ההחלטה.

אודות החוק

חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019 נכנס לתוקף ב-12.07.2022. החוק כולל כמה שינויים חשובים במידע שנשמר במרשמי המדינה על עבירות פליליות ועל חשדות לעבירות פליליות שביצע אדם (להלן – מידע פלילי). בין היתר, קבועים בחוק הסדרים לגבי ניהול המרשמים, המידע שהם מכילים, תקופות שמירת המידע ונגישותו, הגופים שרשאים לגשת למידע, הגופים והאנשים שזכאים לקבל מידע או לעיין בו, והשימוש במידע.

נראה, כי השינויים הרלבנטיים והחשובים ביותר לאגודות שיתופיות נוגעים בקבלת מידע פלילי על נקלטים ומועמדים לחברות ובשימוש במידע זה.

איסור על בקשת מידע פלילי ושימוש בו

החוק החדש אוסר על כל מי שלא הוסמך לכך בחוק לבקש מאדם מידע פלילי, אפילו אם האדם, לדוגמה: מועמד לחברות או חבר האגודה, מסכים למסור את המידע. בין השאר, קובע סעיף 3(ב) לחוק:

"לא ידרוש אדם מידע פלילי, במישרין או בעקיפין, שלא בהתאם להוראות חוק זה, לרבות בדרך של תצהיר, הצהרה או שאלון בכתב; לעניין זה, לא יראו מי שדרש מידע פלילי כאמור כזכאי לקבלו בשל כך בלבד שהאדם שהמידע הפלילי נוגע לו הסכים למסירת המידע."

סעיף 42(א) לחוק אף קובע כי **דרישת מידע פלילי מאדם היא עצמה עבירה פלילית**, שעונשה עלול להגיע לכדי מאסר לתקופה של עד שנתיים:

מי שדרש, במישרין או בעקיפין, מידע פלילי על אדם, בניגוד להוראות סעיף 3(ב), דינו – מאסר שנה; עשה כן לשם העסקה או לשם קבלת החלטה בעניין האדם שהמידע נוגע לו, דינו – מאסר שנתיים.

סעיף 38(א) לחוק החדש מבהיר שגם אם התקבל מידע פלילי על אדם, חל איסור להשתמש במידע:

מי שאינו זכאי לקבל מידע פלילי מסוים או ככלל, על פי דין, לרבות מידע על פרט רישום שהתיישן או שנמחק, על תיק סגור על תיק שעוכבו בו ההליכים או על תיק תלוי ועומד, לא יביא אותו בחשבון בין שיקוליו בקבלת החלטה וכן לא יביא בחשבון מידע נוסף הנוגע למידע הפלילי האמור.

סעיפים אלה בחוק חלים על אגודות שיתופיות ועל ממלאי תפקידים באגודות. בפרסום של משרד המשפטים מוזכרת בקשת מידע מאדם לצורך קבלתו לחברות כאחת מהתופעות שהחוק החדש נועד למנוע: "לפני כניסת החוק החדש לתוקף נעשה שימוש בתצהירים ובהצהרות בכתב ביחס לעבר פלילי על ידי גורמים שאינם זכאים לקבל מידע פלילי, דוגמת מעסיקים, ועדות קבלה ליישובים וגורמים נוספים."

הוראות החוק חושפות את האגודה לסיכונים ולתביעות. ממלאי תפקידים באגודות אף חשופים לחקירה ולכתבי אישום פליליים.

בעקבות החוק

בעקבות החוק החדש נדרשת בחינה מחודשת של התנהלות האגודה בנושאי קליטה וקבלה לחברות, לרבות בדיקה של החוזים הקיימים ושל הפעילות מול נקלטים ומועמדים לחברות. כך, למשל, במצב המשפטי החדש חל איסור על דרישת תצהיר או הצהרה בדבר היעדר רישום פלילי של נקלטים ומועמדים.

יש צורך ליידע את ממלאי התפקידים העושים במלאכה על השינוי בחוק, למשל: מנהל הקהילה, מזכירת המושב, יושב-ראש ועד ההנהלה, ועדת הקבלה, ועדת הקליטה, רכזת הצמיחה הדמוגרפית וכדומה.

משרדנו סבור שניתן, בדרך ראויה ובמסגרת הדין, לבקש מידע ממועמדים לחברות גם על תולדותיהם ועל מעשיהם בעבר. עם זאת, **בעקבות החוק החדש נדרשת היערכות מחודשת, ויש חשיבות רבה לקבלת ייעוץ משפטי בעניין.**

* ד"ר נדב דגן הוא עורך-דין במשרד, מומחה למשפט ציבורי, המלווה את לקוחות המשרד בתחום האגודות השיתופיות והמשפט המנהלי.

** האמור בחוזר זה אינו בגדר חוות דעת או ייעוץ משפטי מכל סוג שהוא, אלא מידע כללי בלבד.